

АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО І АДМІНІСТРАТИВНИЙ ПРОЦЕС

ВВЕДЕНСЬКА В. В.,кандидат юридичних наук,
старший науковий співробітник,
начальник науково-дослідної лабораторії
(Донецький юридичний інститут
МВС України)

УДК 342.924

**АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ МЕХАНІЗМ ПРИТЯГНЕННЯ
ДО ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПРАВОПОРУШЕННЯ У СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ
ДОРОЖНЬОГО РУХУ, ЗАФІКСОВАНІ В АВТОМАТИЧНОМУ РЕЖИМІ**

У статті проаналізовано запроваджений в Україні адміністративно-правовий механізм притягнення до відповідальності за адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані в автоматичному режимі; визначено його основні недоліки.

Ключові слова: безпека дорожнього руху, автоматична фото-, відео фіксація, притягнення до адміністративної відповідальності.

В статье проанализировано функционирование внедренного в Украине административно-правового механизма привлечения к ответственности за административные правонарушения в сфере обеспечения безопасности дорожного движения, зафиксированные в автоматическом режиме, и определены его основные недостатки.

Ключевые слова: безопасность дорожного движения; автоматическая фото-, видеオフィксація; привлечение к административной ответственности.

The author of the article analyzes functioning of the administrative legal mechanism of accountability for administrative offenses in the sphere of safety of the traffic, recorded in an automatic mode, introduced in Ukraine, and defines its main shortcomings

Key words: traffic safety; automatic photo, video fixing; bringing in to administrative responsibility.

Вступ. 16.01.2014 Верховною Радою України прийнято Закон України № 723-VII «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відповідальності за адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані в автоматичному режимі» (далі – Закон № 723-VII), який набуває чинності 20.02.2014 [1].

Системи автоматичної фото- та відеофіксації порушень правил дорожнього руху успішно себе зарекомендували у багатьох країнах світу, таких як Франція, Німеччина, Велика Британія, Італія, Австрія, Швейцарія, Нідерланди, Норвегія, Швеція, Росія, Китай та ін.; отже, використання світового досвіду забезпечення безпеки дорожнього руху та імплементація відповідних правових норм у національне законодавство є закономірним шляхом розвитку українського права.

Проблемні питання відповідальності за адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху висвітлювали в своїх роботах Г.К. Голубева, Т.О. Гуржій, С.М. Гусаров, М.М. Долгополова, М.А. Микитюк, В.Й. Развадовський, О.Ю. Салманова, М.М. Стоцька, В.М. Шудріков, Х.П. Ярмак та інші. Але використання у справах про адміністративні правопорушення результатів застосування спеціальних технічних засобів, працюючих в автоматичному режимі, в Україні до тепер залишається поза предметом монографічних досліджень.

Водночас невдала спроба впровадження в українське законодавство процедури автоматичної фото- та відеофіксації порушень Правил дорожнього руху у 2008 році [2] у поєднанні із суспільним резонансом, що супроводжує прийняття Закону № 723-VII, актуалізують необхідність проведення наукових досліджень із цього питання.

Постановка завдання. Метою статті є аналіз адміністративно-правового механізму притягнення до відповідальності за адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані в автоматичному режимі, запровадженому Законом № 723-VII.

Результати дослідження. Так, згідно ст. 14-2 Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП) [3] в редакції Закону № 723-VII, адміністративну відповідальність за адміністративні правопорушення

у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, що зафіксовані в автоматичному режимі (за допомогою технічних засобів, що дозволяють здійснювати фотозйомку і/або відеозапис без участі оператора), покладено на:

- фізичну особу, за якою зареєстровано транспортний засіб;
- особу, яка керувала транспортним засобом у момент вчинення адміністративного правопорушення, у разі, якщо транспортний засіб зареєстровано за підприємством, установою, організацією;
- особу, яка ввезла транспортний засіб на територію України, у разі, якщо транспортний засіб зареєстровано за межами території України, і такий транспортний засіб відповідно до законодавства не підлягає державній реєстрації в Україні.

Особа, за якою зареєстровано транспортний засіб, протягом десяти днів з дня отримання постанови має сплатити штраф або оскаржити постанову у суді та довести, що транспортний засіб або його номерний знак вибув з її володіння внаслідок протиправних дій інших осіб, або у момент вчинення правопорушення за кермом була інша особа.

За адміністративні правопорушення, зафіксовані в автоматичному режимі, згідно ст. 33 КУпАП в редакції Закону № 723-VII, накладається адміністративне стягнення у вигляді штрафу у мінімальному розмірі, передбаченому КУпАП за вчинення відповідного адміністративного правопорушення.

У разі, якщо особа протягом п'яти днів з дня отримання постанови про накладення штрафу по справі про адміністративне правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, яке зафіксовано в автоматичному режимі, сплатить п'ятдесят відсотків штрафу, визначеного у такій постанові, постанову вважається виконаною (ст. 307 КУпАП в редакції Закону № 723-VII).

Законом, що досліджується, запроваджується автоматична фото- та відеофіксація лише деяких правопорушень у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, що виходить із аналізу змін до окремих статей КУпАП. До таких правопорушень віднесено:

- перевищення обмежень швидкості руху;
- проїзд на заборонний сигнал регулювання дорожнього руху;
- порушення встановленої для транспортних засобів заборони рухатися тротуарами чи пішохідними доріжками;
- виїзд на смугу зустрічного руху;
- порушення правил руху через залізничні переїзди.

Інформація про вчинене правопорушення, згідно ст. 53-1 Закону України «Про дорожній рух» [4] в редакції Закону № 723-VII, передається від технічного засобу, який зафіксував правопорушення в автоматичному режимі, безпосередньо до центрів обробки інформації, які створюються у структурі підрозділу Міністерства внутрішніх справ України (далі – МВС), що забезпечує безпеку дорожнього руху, на підставі наказу МВС.

Посадова особа підрозділу МВС, що забезпечує безпеку дорожнього руху, встановлює особу, зазначену у частині першій цієї статті, на підставі даних автоматизованої інформаційної системи зазначеного підрозділу. Автоматизована інформаційна система також забезпечує складання процесуальних документів, які підписуються посадовою особою підрозділу МВС, що забезпечує безпеку дорожнього руху, та направляються фізичній особі або керівнику юридичної особи, за якими зареєстровано транспортний засіб, разом із фотознімком цього транспортного засобу у момент вчинення правопорушення.

Зображення і/або відеозапис транспортного засобу у момент вчинення правопорушення також розміщується на веб-сайті, визначеному МВС, із забезпеченням доступу до них особі, яка притягається до відповідальності.

Таким чином, у Законі № 723-VII закладено базис для досягнення його основної мети – зменшення кількості ДТП та загиблих у них людей [5].

Водночас низка положень досліджуваного закону наразі залишаються дискусійними.

Як згадувалось вище, появи в українському законодавстві Закону № 723-VII передувала здійснена у 2008 році спроба впровадження та використання приладів автоматичної фото- та відеофіксації правопорушень для формування повноцінної доказової бази порушень Правил дорожнього руху. Законом України від 24.09.2008 № 586-17 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення регулювання відносин у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху» [6] до КУпАП було внесено ст. 14-1 (Відповідальність власників (співвласників) транспортних засобів), згідно якої до адміністративної відповідальності за правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху у разі їх фіксації працюючими в автоматичному режимі спеціальними технічними засобами, що мають функції фото- і кінозйомки, відеозапису, чи засобами фото- і кінозйомки, до відеозапису притягались власники (співвласники) транспортних засобів.

Як бачимо, основна ідея – законодавче закріплення можливості притягнення до адміністративної відповідальності не особи, що скоїла правопорушення, а особи, яка є власником транспортного засобу, – не лише знайшла своє втілення в Законі № 723-VII, але й набула в ньому розвитку, сформувавшись у принцип «покарати хоч кого-небудь».

Так, згідно ч. 1 ст. 14-2 КУпАП в редакції Закону № 723-VII, штраф стягується не з особи, яка своїми умисними або необережними діями порушила охоронювані законом норми – тобто винної особа, а з власника транспортного засобу, незалежно від того, хто насправді керував транспортним засобом в момент спрацювання приладів автоматичної фото- та відео фіксації, і чиї дії призвели до порушення Правил дорожнього руху.

Іншими словами, підстави для притягнення до адміністративної відповідальності породжуються не протиправними діями або бездіяльністю особи, а правом власності на транспортний засіб, який потрапив до об'єктиву фото-, відеокамери.

Між тим, згідно ст. 9 КУпАП винність залишається невід'ємною ознакою складу адміністративного правопорушення; її неможливо замінити на ознаку «право власності».

Тому, слідуючи букві новоприйнятого закону, визначені приміткою до ст. 122 КУпАП в редакції Закону № 723-VII, зафіксовані в автоматичному режимі перевищення обмежень швидкості руху транспортних засобів, проїзду на заборонний сигнал регулювання дорожнього руху, порушення правил зупинки і стоянки, а також встановленої для транспортних засобів заборони рухатися смугою для маршрутних транспортних засобів, тротуарами чи пішохідними доріжками, виїзду на смугу зустрічного руху, а також передбачене ч. 1 ст. 123 КУпАП в редакції Закону № 723-VII зафіксоване в автоматичному режимі порушення правил руху через залізничний переїзд, – взагалі не можуть вважатися правопорушеннями, оскільки за їх вчинення пропонується карати не правопорушника за неправомірні дії, а власника транспортного засобу де-факто лише за наявність у нього права власності.

Справедливим буде згадати той факт, що законодавець передбачив-таки можливість власникові транспортного засобу, який не керував ним у момент фіксації порушення ПДР в автоматичному режимі, уникнути несправедливого покарання за правопорушення, яке він не скоював. Згідно ч. 4 ст. 14-2 КУпАП в редакції Закону № 723-VII, особа, за якою зареєстровано транспортний засіб, не підлягатиме адміністративній відповідальності, якщо доведе, що транспортний засіб або його номерний знак вибув з її володіння внаслідок протиправних дій інших осіб, або що у момент вчинення правопорушення таким транспортним засобом керувала інша особа.

Але скористатись вищезазначеною можливістю на практиці буде складно.

Так, у випадку скоєння правопорушення, передбаченого ч.ч. 1-3 ст. 122 та ч. 1 ст. 123 КУпАП, якщо адміністративне правопорушення зафіксовано в автоматичному режимі, згідно ч. 1 ст. 258 КУпАП в редакції Закону № 723-VII, протокол про адміністративне правопорушення не складається. Тобто на стадії порушення адміністративного провадження і адміністративного розслідування власник транспортного засобу не має жодних відомостей про своє відношення до адміністративного проступку, що розглядається і, таким чином, не має можливостей здійснювати захист своїх прав та законних інтересів.

Постанова у справі про адміністративне правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху зафіксоване в автоматичному режимі, згідно ч. 1 ст. 279-1 КУпАП в редакції Закону № 723-VII, виноситься без участі особи, яка притягається до адміністративної відповідальності. Таким чином, у стадії розгляду справи та прийняття рішення по справі особа взагалі позбавляється прав, передбачених ст. 268 КУпАП (права особи, яка притягається до адміністративної відповідальності).

З огляду на вищевикладене, питання, коли саме особа має реалізувати передбачену ч. 4 ст. 14-2 КУпАП в редакції Закону № 723-VII можливість запобігання юридичній помилці і довести, що транспортний засіб або його номерний знак вибув з її володіння внаслідок протиправних дій інших осіб, або що у момент вчинення правопорушення таким транспортним засобом керувала інша особа, – стає риторичним.

Крім того, згідно ст. 279-1 КУпАП в редакції Закону № 723-VII постанова надсилається фізичній особі протягом трьох днів з дня її винесення рекомендованим листом із повідомленням на зареєстровану адресу місця проживання (місцезнаходження) відповідної особи. Днем отримання постанови є дата, зазначена у поштовому повідомленні про вручення. У разі відсутності особи за адресою, зазначеною у постанові, днем отримання постанови є день проставлення у поштовому повідомленні відмітки про відсутність особи за вказаною адресою. Парадоксальність ситуації очевидна: днем, коли особа отримала постанову, за законом вважається день, коли підтверджено, що така особа відсутня.

Висновки. На підставі викладеного вище справедливим є висновок про те, що адміністративно-правовий механізм притягнення до відповідальності за адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані в автоматичному режимі, запроваджені Законом № 723-VII, базується на порушеннях презумпцій та принципів проваджень у справах про адміністративні правопорушення, а отже, потребує невідкладного доопрацювання з метою усунення зазначених порушень.

Список використаних джерел:

1. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відповідальності за адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані в автоматичному режимі [Електронний ресурс] : Закон України від 16 січня 2014 року № 723-VII. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/723-vii>.

2. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним зверненням громадянина Багінського Артема Олександровича щодо офіційного тлумачення положень частини першої статті 14-1 Кодексу України про адміністративні правопорушення (справа про адміністративну відповідальність у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху) [Електронний ресурс] : від 22 грудня 2010 року № N 23-рп/2010. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v023p710-10>.

3. Кодекс України про адміністративні правопорушення [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?page=5&nreg=80731-10>

4. Про дорожній рух [Електронний ресурс] : Закон України від 30.06.1993 № 3353-ХІІ. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws>.

5. Пояснювальна записка до проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відповідальності за адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані в автоматичному режимі» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?id=&pf3516=3855&skl=8.

6. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення регулювання відносин у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху [текст] : Закон України від 24.09.2008 № 586- VI // Відомості Верховної Ради України. – 2009. – № 10-11. – Ст. 137.

ГРАДОВИЙ В. Б.,
помічник судді
(Апеляційний суд Чернівецької області)

УДК 342.9

СУДОВЕ РІШЕННЯ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ СУДОЧИНСТВІ В ПРОВАДЖЕННІ ЗА ВИНЯТКОВИМИ ОБСТАВИНАМИ

У статті розкривається та характеризується судове рішення в адміністративному судочинстві в провадженні за винятковими обставинами. Визначаються умови, за яких судове рішення адміністративного суду може бути переглянуте за винятковими обставинами, та пропонується власна структура і визначення перегляду судового рішення в адміністративному судочинстві в провадженні за винятковими обставинами.

Ключові слова: виняткові обставини, судове рішення, постанова, ухвала, окрема думка, заява.

В статье раскрывается и характеризуется судебное решение в административном судопроизводстве в производстве по исключительным обстоятельствам. Определяются условия, за которых судебное решение административного суда может быть пересмотрено по исключительным обстоятельствам, и предлагается собственная структура и определение пересмотра судебного решения в административном судопроизводстве в производстве по исключительным обстоятельствам.

Ключевые слова: исключительные обстоятельства, судебное решение, постановление, определение, отдельное мнение, заявление.

The article revealed and characterized judgment in administrative proceedings in proceedings under exceptional circumstances. Defined the conditions under which the judgment of the administrative court may be reviewed under exceptional circumstances and offers its own structure and determination of judicial review of administrative proceedings in proceedings under exceptional circumstances.

Key words: exceptional circumstances, judgment, decree, dissenting opinion, statement.

Вступ. Судово-правова реформа повинна привести судову систему України у відповідність із соціально-економічними та політичними змінами, що відбулись у суспільстві. Дана реформа поставила перед ученими-юристами і практиками серйозні теоретичні та практичні проблеми. Одна з таких проблем стосується судового рішення в адміністративному судочинстві в провадженні за винятковими обставинами. Усунення недоліків судового рішення адміністративного суду, ухваленого в провадженні за винятковими обставинами, сприятиме удосконаленню механізмів забезпечення законності в адміністративному судочинстві.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Над розробкою судового рішення в адміністративному судочинстві в провадженні за винятковими обставинами працювали відомі науковці, зокрема серед них можна

